

ÖSTERREICHISCHE ERINNERUNGSKULTUREN – 1938-2018

<https://doi.org/10.18778/2196-8403.2020.07>

DAGMAR HEIBLER

Das Massaker im Zuchthaus Stein im April 1945 in der medialen Berichterstattung zum Volksgerichts- prozess und im Roman von ROBERT STREIBEL

Am 6. April 1945 wurden im Zuchthaus Stein über 220 vorwiegend politische Gefangene sowie drei antifaschistische Justizwachebeamte und der Anstaltsdirektor von nationalsozialistischen Aufsehern und von Volkssturm-, Waffen-SS- und Wehrmachtangehörigen erschossen, um die von der Anstaltsleitung angeordnete Entlassung aller Inhaftierten zu verhindern. Am selben Tag wurden dutzende weitere Häftlinge in Krems an der Donau und in der Umgebung, auch unter Mithilfe der lokalen Bevölkerung, ermordet („Kremsner Hasenjagd“).

2015 erschien mit ROBERT STREIBELS Roman *April in Stein* die erste literarische Auseinandersetzung mit diesem NS-Endphaseverbrechen. Wie sich der Autor diesem Themenkomplex nähert, soll nach einem Abriss der Geschehnisse in Krems-Stein im April 1945 und ihrer Darstellung in der medialen Berichterstattung über den Volksgerichtsprozess im August 1946 erörtert werden.

Schlüsselwörter: Nationalsozialistisches Verbrechen, Strafvollzugsanstalt Krems – Stein an der Donau, Volksgerichtsprozess, Geschichte 1945/1946, ROBERT STREIBEL, Erinnerungspolitik

The stein penitentiary massacre of april 1945 in the media's coverage of the war crimes trial and in the novel by ROBERT STREIBEL

On 6 April 1945 over 220 political prisoners from the Stein Penitentiary as well as three antifascist prison guards and the prison director were shot by Nazi guards and members of the Volkssturm, the Waffen-SS and the Wehrmacht in order to prevent the release of all prisoners as ordered by the prison management. The same day in Krems an der Donau

and its surroundings dozens of inmates were killed with the active participation of the local population (this event became known as the ‚Kremser Hasenjagd‘ – lit. ‚Krems hare hunt‘).

ROBERT STREIBELS' novel *April in Stein*, a literary exploration of this atrocity committed during the final months of the war, was first published in 2015. After a brief outline of the events that took place in Stein-Krems in April 1945 and their representation in media coverage of the War Crimes Trial before the Austrian People's Court in August 1946, this paper will discuss how the author approaches this range of complex topics.

Keywords: National Socialist Crime, Stein Penitentiary, War Crimes Trial, History 1945/1946, ROBERT STREIBEL, Politics of memory/remembrance

Masakra w więzieniu Stein w kwietniu 1945 r. w świetle medialnych sprawozdań o procesie sądowym oraz w powieści ROBERTA STREIBLA

6 kwietnia 1945 r., w więzieniu Stein nazistowscy nadzorcy, członkowie Waffen-SS, Volksturm i Wehrmachtu zastrzelili ponad 220 więźniów (głównie politycznych) a także trzech antyfaszystowskich urzędników sądowych i dyrektora więzienia. Chcieli w ten sposób zapobiec uwolnieniu wszystkich więźniów, zarządzonego przez kierownictwo zakładu. Kilkudziesięciu kolejnych więźniów – z pomocą okolicznej ludności – zostało zamordowanych w okolicach Krems nad Dunajem (‘Polowanie na zające w Krems’).

W roku 2015 ukazało się pierwsze literackie rozliczenie z tą ostatnią fazą zbrodni nazistowskich: powieść ROBERTA STREIBLA *April in Stein* (Kwiecień w Stein). Artykuł informuje krótko o wydarzeniach w Krems i Stein w kwietniu 1945 r. oraz o medialnych sprawozdaniach z procesu sądowego, jaki odbył się w sierpniu 1946 r. Następnie analizuje sposób przedstawienia tej problematyki w powieści.

Słowa kluczowe: zbrodnie nazizmu, wężenie w Krems-Stein, proces sądowy, historia 1945/1946, ROBERT STREIBEL, polityka pamięci

Die Autorin erteilte keine Genehmigung zur digitalen Publikation, ihr Beitrag befindet sich der Druckfassung des Jahrbuchs 2020.